

Tady a teď – po deseti letech

Příloha Žurnálu UP k 10. výročí listopadových událostí

„Jen dál...kdo chvíli stál, již stojí opodál“,

tak praví klasik v minulém století a „Nedopusťte, aby darebáci a blbci se znovu zmocnili vlády“, tak vyzýval své studenty profesor fyziologie LF UP koncem února 1948. Jak to souvisí s dneškem? Plní euforie a čistého nadšení jsme přivítali pád totality a vlády jedné strany před deseti lety a se zadostiučiněním jsme konstatovali, že v předních řadách *hybatelů* je množství studentů – vysokoškoláků naší univerzity, stejně jako tomu bylo *mutatis mutandis* i v jiných českých univerzitních městech.

Padl autoritativní režim, ale jako zcepenělé zvíře ponechal nedozírné následky v myslích a charakterech spoluobčanů různého věku. Především zanechal „ruskou mlhu“ mentální a i fyzickou pasivitu. Spoluobčané různého věku i vzdělání se za *totáče* odnaučili aktivně a iniciativně myslet a intervenovat ve věcech obecného zájmu. V komunální i regionální i tzv. „vysoké politice“ a konečně i v akademickém životě fakult a univerzit. Leckdo „po staru“ očekával pokyny a příkazy „shora“. Při tom květy sametu přelomu 89–90 skutečně umožnily svobodné rozhodování fakult a vysokých škol. V dimenzi našeho regionu došlo k očištění fakulty lékařské, oživení fakulty přírodovědecké, podstatnému rozkvětu fakult filozofické, díky zejména prvnímu polistopadovému rektorovi prof. J. Jařabovi došlo k znovuzkřížení fakulty teologické, širokému rozvinutí pedagogické fakulty, konečně též k etablování „de facto“ fakulty právnické existující zhruba půl století „de iure“ a ke zřízení fakulty tělesné kultury.

Přes nedostatky finančních prostředků se přeje jen na všech fakultách rozvíjela nové pedagogická, ale také výzkumná a vědecká aktivita, která přinášela a přináší své plody. Vznikla nová funkční a výkonná pracoviště, výzkumná i výzkumná, vznikly nové kliniky. Nemalým nákladem a za smysluplného vedení se výuková báze lékařské fakulty, tj. fakultní nemocnice, v brzké době stane chlubou univerzity a celého českého zdravotnictví.

Za velký přínos pokládáme všichni vybudování Informačního centra a Ústřední knihovny UP v získaných prostorách staré, a tudíž i zbytečné zbrojnice. Leckterá univerzita může závidět. Není účelem těchto několika řádků vypočítávat všechny aktivity a úspěchy ani prioritní objevy jednotlivých fakult. Mezinárodní proslulost získala pracoviště optiky na

Foto archiv UP

přírodovědecké fakultě, lékařské genetiky a biologie na lékařské fakultě a mnohá další pracoviště. Též moderní přístupy k pedagogickým problémům stojí za zmínku. Naproti tomu nelze pokládat za úspěch naší legislativy přijetí nového vysokoškolského zákona v minulém roce. Je nepochybné, že jednotlivé fakulty ve svém spojení vytvářejí „Universitas studiorum“, přesto však je okleštění subjektivit fakult krokem zpět. Toto se neprojeví hned, ale o to výrazněji později. Závěrem je možno konstatovat, že srovnáme-li Univerzitu Palackého jako celek i její jednotlivé fakulty (pokud je toto srovnání možné) se stavem před listopadem 1989 a se stavem současným, je mimo všechnu pochybnost, že došlo k velkému kvantitativnímu i kvalitativnímu rozmachu, někdy snad i neproporcionálnímu, ale vždy k prospěchu studentů a absolventů této univerzity.

Tyto nesporné úspěchy nás, všechny členy akademické obce, zavazují k tomu, abychom aktivně vstupovali do problému naší „almae matris“, usilovně podporovali vše dobré a neměně energii odpírali všemu nedobrému, co se může v univerzitním životě přihodit.

Prof. L. Neoral, PF UP

Po diskusi po deseti letech

Organizátoři, hosté i ostatní účastníci besedy, kterou pod názvem *Tady a teď – po deseti letech*, uspořádala Univerzita Palackého k 10. výročí listopadových událostí, odcházeli z auly FF UP 2. 11. poněkud zklamáni. Očekávaná diskuse splnila totiž svůj cíl jen z poloviny: podařilo se sice pietně i s humorem zavzpomínat na rozhodující okamžiky listopadu 1989 v Olomouci (skvělým vstupem byla v tomto směru úvodní projekce sítímku *Sametová revoluce*, s dokumentárním nadhledem i uměřenou dávkou emoci rekapitulující jednotlivé dny a události před deseti lety), avšak k tomu, oč šlo pořadatelům především, tj. k reflexi uplynulého desetiletí ve světle těchto převratných událostí, se dospět

Foto -tj-

nepodařilo. Předpoklady k věcné a diferencované výměně názorů či pohledů se zdálo splňovat pozvání hosté prof. J. Jařaba, prvního polistopadového rektora UP – představitel tehdejšího studentského odporu L. Práger, J. Křečan, T. Záborský, I. Langer, D. Hrbek, i moderátoři P. Šaradín a V. Burian; také v publiku byla zastoupena řada významných přímých účastníků olomouckých listopadových událostí. Ukázalo se však, že bezpečnou oblastí pro smysluplnou výměnu názorů a zkuše-

Co pro mne znamená působení na UP po sametové revoluci?

Současné dny vybízí ke vzpomínkám nejen v tom směru, jak všechno probíhalo v listopadu 1989, ale také jako jakési memento, co všechno těmto událostem předcházelo.

V roce 1974 jsem absolvoval tehdejší Cyrilometodějskou bohosloveckou fakultu v Olomouci a s ukončením studií našeho ročníku byla ukončena i činnost této fakulty. Ještě jako student jsem organizoval biblické kroužky na vysokoškolských kolejích. Z tohoto důvodu jsem po ukončení studií nedostal příslušný státní souhlas k výkonu duchovenské služby. Duchovní činností s mládeží jsem se věnoval o víkendech, kdy jsme se setkávali na chatách v Jeseníkách a v Beskydech. Tam jsme se také rozhodli pro tisk křesťanského samizdatu. Byl to náš protest i projev nesmiřitelnosti s totalit-

ním režimem. Odpovědi ze strany státu byly tvrdé výsledky, ztráta zaměstnání a v několika případech i dlouhodobější vězení. Přesto však jsme doufali, že přijde jednou nová svoboda. Díky Bohu, přišla. A tak se celá naše skupina křesťanského samizdatu v srpnu 1992 znovu setkala před soudním tribunálem, tentokrát v Praze. Z rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky jsme byli v plném rozsahu rehabilitováni.

V tomto smyslu mohou být právě vzpomínky na minulé události zdrojem nové tvůrčí energie a také uvědoměním si odpovědnosti za přítomnost i budoucnost, abychom chránili nejhlubší lidské hodnoty a nezůstali stát na křížovce dějin.

Doc. R. Smahel, CMTF UP

Dokončení na str. IV

Tady a teď – po deseti letech

Příloha Žurnálu UP k 10. výročí listopadových událostí

Prof. M. Komárek, DrSc., FF UP: Vždy (už před listopadem 1989) jsem si uvědomoval, že další vývoj naší společnosti bude dlouho narážet na překážky, které mu položilo do cesty předešlé období: překážky jak v materiální skutečnosti, tak i v myšlení a chování člověka, v jeho narušené morálce. Bohužel – a zcela pochopitelně – se nemateriální překážky ukázaly jako obtížněji překonatelné než překážky materiální. Nevyčítám politikům, že nevládnou dobře – nenaučili se tomu a bylo velmi těžké je vybrat. Co jim vyčítám, je mnohdy sobectví, preferující osobní a skupinové zájmy před zájmy společnosti a nedostatek odpovědnosti. To však vlastně platí o společnosti celé.

Působím již velmi dlouho na vysoké škole, a proto se mé polistopadové naděje soustřeďovaly zejména k této oblasti, jež byla minulým obdobím velmi poškozena. Jsem zklamán nekoncepčností a mnohdy i nekompetentností státního rozhodování o vysokých školách (zažili jsme ministra, který jen jezdil po českých krajích a všude vybízel k zakládání nových vysokých škol, aniž si uvědomoval, že je nejprve třeba spravit školy už existující a dát jim potřebnou úroveň). Nejsm si však jist, ani pokud jde o studenty: změnili se tak, jak jsem doufal, změnil se jejich poměr ke studiu, ke zvolenému oboru? Poznal jsem nové (tj. polistopadové) studenty, ze kterých mám radost. Ale je jich tolik, kolik jsem ve svém idealismu očekával a kolik by bylo třeba? Ne pro mne, ale pro celou oblast humanitních věd (tedy nejen pro mou vlastní vědu – lingvistiku), jejíž disciplíny jsou pro společnost,

pro její duchovní a kulturní vývoj stále velmi potřebné.

Mgr. J. Línek, FF UP: Pokud jde o „vyzvozněnosti“ jako svoboda projevu, možnost cestovat atd., jsem nadmíru spokojen, myslím, že se vše vyvíjí, jak má, a mám za to, že drobné zádrhelé budou časem odstraněny. Řada věcí mne mrzí (některé hodně), ale o nich se aspoň mluví (politika, průmysl, zemědělství, kultura, vzdělávání). Co se mi vyloženě nelíbí, je naše (ne)vyrovnávání se s vlastní minulostí. Hned zpočátku mi bylo jasné, že právě tohle bude největší problém. Nejde o to poslat někoho za mříž, ale ukázat na lidi, kteří měli největší vinu na tom, co se dělo, a alespoň formálně je odsoudit (podle práva). Zaměst všechno pod koberec je sice pohodlné, ale je to chyba, největší, jaká se udělala. Vymlouvat se na to, že za socialismu nenesl odpovědnost nikdo (nebo že ji měli všichni), je nesmysl. Kádyby se v tomto směru něco rychle podniklo a více se trvalo na tom, že komunismus je svinstvo, od kterého se musí státní politika (a každý slušný člověk) distancovat, neměli by teď grebeníčkovci takové preference, jaké mají.

V rámci příprav besedy prof. J. Jařaba *Tady a teď – po deseti letech* (viz předcházející strana) oslovila redakce Žurnálu UP některé přímé účastníky olomouckých listopadových událostí a požádala je o odpověď na otázku:

Do jaké míry se splnila vaše očekávání, která nabídl listopad 1989?

Některé z odpovědí jsme již zveřejnili v Žurnálu č. 7 (22. 10), další z nich přinášíme nyní:

J. Krejčí, Moravské divadlo Olomouc: Pokud se jedná o má očekávání z počátku listopadových dnů, nebylo mou touhou nic jiného, než „demontovat“ dlouhodobou a právně zakotvenou moc komunismu. To se, dle mého názoru, z velké části podařilo.

Teprve z pozdějších postupných kroků (zvolení V. Havla prezidentem, zrušení socialismu, svobodné volby atd.) bylo možno doufat, že se u nás opět obnoví demokracie a že budeme směřovat jak do evropských, tak euroatlantických struktur. V případě EU to jde sice pomaleji, ale věřím, že je to otázka několika málo let.

Z hlediska ekonomického a politického stavu v naší zemi jsem poněkud zklamán snahou nejsilnějších politických stran vytvořit novou „národní frontu“, byť se deklarují na opačných koncích politického spektra. Zdá se, že pro mnohé z nás, a politiky zvláště, zůstává prioritou obsazení křesla a tím uchopení moci, místo abychom skrze ni co nejlépe sloužili těm, kteří nás na tato místa svou volbou vynesli. Jakési možné východisko vidím v depolitizaci samosprávného a státně správního aparátu a postupném posilování vlivu občanských sdružení a iniciativ.

Domnívám se však, že je ještě příliš brzy na hodnocení. Stále ještě „titíž“ soudci napravují své vlastní

„chyby“ z minulých let, v policii slouží mnozí „pendrekovi“ horlivci, kteří se dříve svou „troškou“ podíleli na perzekucích a mnozí z nás raději dělali „mít za mít“, anebo vůbec.

Přes to všechno bych chtěl říci, že rozhodně nesouhlasím s těmi, kteří – majíce krátkou paměť – vzpomínají nostalgicky na dobu budování komunismu a s hořkostí hodnotí zatím výsledky naší mladé znovuustavené demokracie. Věřím, že nová, nepoznamenaná generace nám už za dvacet let dokáže, že vzpomínané listopadové období má v historii naší země význam.

RNDr. J. Tillich, prorektor UP: Je těžké mluvit o nějakých očekáváních v době kolem 17. listopadu před deseti lety. Celá doba byla příliš emotivní, vypjatá, myslím, že asi jen málokdo měl představu, jak se všechno může vyvinout a očekávání – pokud nějaká byla – byla prostě očekáváním změny tehdejší situace plně přetoáčky, lži a ponižování lidské důstojnosti. Zejména na vysokých školách jsme těžce nesli nadřazenost stranických funkcionářů, kteří si osobovali právo rozhodovat o všem, co se na univerzitě – a vlastně v celé společnosti – odehrávalo. Možná, že většina z nás šlo předešlím o to, aby vysoká škola opět získala postavení odpovídající vzdělanosti a morální úrovni slušných a inteligentních učitelů, abychom se studenty mohli otevřeně mluvit o všem, co zajímalo je i nás a nemuseli se vyjadřovat v jinotajích s předtuchou, že si nás možná někdo zavolá na „kobereček“, abychom nemuseli vymýšlet zprávy o „politickovychovném působení“, psát „výroční hodnocení“ svých studentů a zabývat se podobnými nesmysly.

První období po oněch překotných událostech se zdálo všechny ty představy naplňovat. Nový vysokoškolský zákon byl stručný, ale řešil věci podstatné. Měl nedostatky, jak jinak, ale dával vysokým školám příležitost mnoho věcí změnit. Jeho chvatně přijatá novela věci zkomplikovala a situace na vysokých školách začala být neradostná zejména proto, že se stále častěji na všech jednáních mluvilo předešlím o nedostatku financí. Představy o tom, že vzdělání bude v naší zemi prioritou zaručující v budoucnosti její prosperitu, postupně braly zaslou. Je pravda, že vznikla řada nových vysokých škol, což státem přidělované finanční prostředky rozměňovalo, ale je také pravda, že stát udělал velmi málo pro to, aby na vysoké školy mohli přicházet noví mladí kvalitní pracovníci: Kolik výtečných doktorandů, místo aby zůstali na vysoké škole, která je vychovávala, odešlo z fakult přeplaceno soukromými firmami, nebo odešlo na studijní pobyt do zahraničí, z něhož se už nevrátili prostě proto,

Tady a teď – po deseti letech

Příloha Žurnálu UP k 10. výročí listopadových událostí

že náš stát nevytvořil podmínky pro ekonomické zázemí mladých rodin. Nový vysokoškolský zákon, od něhož jsme si slibovali zavedení školného, a tedy i zlepšení finanční situace vysokých škol, nesplnil žádná z našich očekávání a naopak v mnoha směrech situaci tak zkomplikoval, že z toho jde hlava kolem. A současně předběžné informace, že v příštím roce budou mít vysoké školy ještě méně finančních prostředků než letos, nemohou nikoho plnit radostným očekáváním...

Tato pesimistická slova jsem však napsal, jak právě zjišťuji, z pozice akademického funkcionáře – a tím jsem v roce 1989 nebyl a ani v nejménším být netoužil. A hodnotím-li z čistě lidského pohledu svá tehdejší očekávání a představy, musím konstatovat, že se naplnily, že se změnila všechna ty věci podstatné, po jejichž změně jsme toužili. Jediné představy,

které se nenaplnily, byly představy o morálních kvalitách lidí (zejména pak politiků), o jejich čestnosti, pravdomluvnosti, nezištnosti a dobrých

čestní, pracovití, ohleduplní, spravedliví a obětaví. Naopak jsem si myslela, že i moje generace (a to mi bylo v době sametové revoluce dvacet sedm let) je už natolik „socialismem“ zasažena, že náprava je téměř nemožná. A tak se moje očekávání vlastně

splnila, a naopak jsem občas mile překvapená, když zaznamenávám obrovskou proměnu vzhledu našeho města, když se setkávám s organizátory nějaké charitativní akce nebo když se ke mně mile a ochotně chová prodáváč v obchodě. Jsem šťastná, že jsem se vůbec této změny dožila a chci doufat, že se demokracie v naší zemi usadí natrvalo.

Prof. M. Hejtmánek, DrSc., LF UP: Pokud jde o naši univerzitu, tak dokonale. Je svobodná a otevřená světu. Rozvinula se do krásy, prostoru i do kvality. V některých oborech se úspěšně prosadila na poli světové vědy a kultury zásluhou schopných, výkonných a nadšených pracovníků akademické obce UP. A to je teprve začátek.

Pokud jde o náš malý český stát, je tomu právě naopak. Jako by naši politici – ale i my ostatní – zapomněli na podobností Svatoplukových prutů a zlatého telete. Kde kdo si hraje a hrabe jen na svém písčátku bez valných ohledů na plynoucí čas, poctivost, vyšší smysl lidského bytí a v posledku i na tvrdé postuláty pro vstup do EU.

Foto archiv UP

úmyslech. Ale toto zklamání nesouvisí objektivně s událostmi před deseti lety – to je jen můj osobní problém...

I. Plíhalová, Moravské divadlo Olomouc: Do jaké míry se splnila moje očekávání, která nabídl listopad 1989? Jelikož po čtyřicetileté vládě komunistů byla morálka v naší zemi tak strašně pokřivená, nečekala jsem, že se po krátké době, jakou podle mě deset let života je, stane zázrak a všichni občané budou

Chronologie prvního týdne studentské revoluce v Olomouci

18. 11.

– skupina studentů připravila a vytiskla tzv. parte o úmrtí M. Šmída s výzvou k vystoupení proti stávajícímu režimu;

19. 11.

– „parte“ je kolportována po olomouckých vysokoškolských kolejích, k jednotlivcům se spontánně připojují studenti přítomní na kolejích, kteří informace rozšiřují mezi příjžděcími studenty;

– účast studentů na večerním mítinku v olomouckém Divadle O. Stibora (snaha převzít organizační iniciativu ze strany SSM), po jeho skončení se cca 300 studentů shromáždí uje před kolejemi, deklarují snahu vstoupit do stávky, dochází k dohodě o zorganizování studentského setkání ve Sportovní hale UP v pondělí 20. 11.;

– ve večerních hodinách probíhá také samostatné setkání studentů LF UP, na kterém se medicci dohodli na zorganizování okupace hřiště před kolejemi (místo konání pravidelného nástupu studentů vojenské katedry);

20. 11.

– obsazení hřiště před kolejemi studenty LF UP, kteří seznámili studenty vojenské katedry se situací, výuka se přes odpor důstojníků nekoná (většina studentů se připojila k medicím);

– v 10 hod. setkání studentů UP ve Sportovní hale UP (cca 4000 účastníků), rozporuplné vystoupení rektora UP J. Kolaříka a J. Machalíka, vystoupení herečky I. Plíhalové, seznamující se stanoviskem stávkujících olomouckých herců; z vyučujících se na stranu studentů jednoznačně staví J. Jařab; studentské shromáždění hlasuje pro vstup olomouckých studentů do stávky;

– v odpoledních hodinách se utváří stávkový výbor složený paritně ze tří zástupců čtyř fakult olomoucké univerzity (prostory pro činnost stávkového výboru poskytuje SSM);

21. 11.

– studenti seznamují vedení fakult se zahájením stávky, v odpoledních hodinách pořádají studenti tzv. svíčkový průvod přes Olomouc, který se stává první masovou demonstrací v průběhu listopadových událostí;

– objevují se zprávy o nástupu Lidových milicí proti studentům, stávkový výbor rozhoduje o okupaci budovy Filozofické fakulty UP;

22. 11.

– okupace FF UP; studenti zaplňují město plakáty a zahajují „spanilé jízdy“ do okolních okrese;

– v odpoledních hodinách nové setkání ve Sportovní hale UP (snaha o vystoupení předsedy ČSV SSM s vlastní svazáckou rezolucí odmítnuta);

– setkání studentů na PěF UP;

22. – 25. 11.

– masová podpora olomouckého obyvatelstva stávkujícím studentům (peněžní sbírky, potraviny, automobily, psací a rozmnožovací stroje apod);

– studenti se soustřeďují na agitaci k podpoře generální stávky a stávají se rozhodující silou listopadové revolvy v Olomouci.

S využitím podkladů ředitele Archivu UP PhDr. P. Urbáška připravila

-mav-

Tady a teď – po deseti letech

Příloha Žurnálu UP k 10. výročí listopadových událostí

Kolik zásadních změn se během deseti let od sametové revoluce událo na naší univerzitě!

Jednou z nejdůležitějších je volba rektora demokraticky zvoleným Akademickým senátem UP. Již deset let jsou v čele univerzity a jejich fakult ti, které vybrala akademická obec a zvolili její demokraticky zvolení zástupci. Již deset let bez vlivu „rodné KSC“, která čtyřicet let dosazovala akademické funkcionáře a vedoucí pracovníky UP ze své vůle s cílem „posílit vedoucí úlohu strany“ na univerzitě, v duchu hesel „Kdo nejde s námi, jde proti nám, se Sovětským svazem na věčné časy a nikdy jinak“. Vzpomeňme na různé transparenty se žluté vyvedenými hesly v průvodech, na domech a v prostorách naší univerzity. Na portréty Velkých Vůdců v nadživotní velikosti. Na celoškolský výbor KSC (nyní místnosti jedné katedry FF), na Okresní výbor KSC na Envelopepě (nyní objekty PF UP), na velitelství sovětských vojsk (nyní objekt PdF UP).

Jak se do těchto center pavoučího předu sbíhala signální vlákna z fakult, kateder, klinik, kolejí i dílen UP. Připomeňme sobě i studentům temnou dobu normalizace s jejími protagonisty na UP, permanentní kádrování, politické prověrky, vše prosakující podezřívavost a – strach. To vše je už pryč. Po jednom desetiletí svobodného života to už člověku připadá

Foto -tj-

Dokončení ze str. I

ností je především sféra vzpomínek („dělat sametovou revoluci bylo příjemné“); za její hranici jako by leželo hned několik propastí: propast komunikační, ematická, ideová, osobnostní...

Možná právě pro množství témat, které dynamicky až chaoticky uplynulé desetiletí nastolilo, možná pro nepříjemné nastavení zrcadla současnému společensko-politickému klimatu, možná i pro nejasnou moderátorskou koncepci se tak rozvíjela debata, za jejíž začátek či konec bylo možno označit téměř každý okamžik večera, přičemž jakýkoli, byl dílčí závěr se dal vytušit jen velmi obtížně.

Určitě bylo uklidňující a povzbudivé slyšet někdejší studenty UP, že vlastně vše, co si tehdy přáli uskutečnit, se stalo samozřejmou realitou, a některé momenty večera lze bezpochyby považovat za inspirující (např. otázka úlohy univerzity a jejich představitelů ve veřejném životě, problematika vyrovnaní se s odkazem J. L. Fischera na olomoucké univerzitě, téma spoluzodpovědnosti občana za stav společensko-politické situace atp.), pro tak ambiciózní událost se to však zdá být málo.

Možná, že bylo na reflexi příliš brzy, možná příliš pozdě, z kuloárů každopádně při odchodu zaznívalo trefně „...po diskusi jako po kofatech...“

V. Mazochová

jako bůhvíjak vzdálena minulost. Naším studentům asi jako doba husitská.

Takové myšlenky mi šly hlavou při večerním setkání s účastníky listopadových událostí v aule FF po promítnutí Zukalova videodokumentu a během následné diskuse. Byla neslaná, nemastná, se sklonem k politickému atakování, žonglování a akademismu. Místní reflexe poměrů v naší zemi dnes. Nebýt tam prof. Jařab, litoval bych, že jsem neodešel po skončení videofilmu.

Den poté byla volba rektora. Rozdíl mezi třemi hlasů zvolili naši akademičtí senátoři do čela univerzity prof. J. Mačákovou, jistě s důvěrou v její koncepční myšlení, rozhled, znalost problému, cílevědomé rozhodování a s očekávaným neodkladným změn především finančně-ekonomických. Není žádným tajemstvím, že způsob spravování právě této oblasti na UP je senátorům již několik let trnem v oku. Po amerikanistovi prof. J. Jařabovi a fyzikovi prof. L. Dvořákovi je to nyní lékařka s odbornou zkušeností v patologické fyziologii, která od února příštího roku povede naši alma mater do třetího tisíciletí. Bude k tomu potřebovat hodně síly, ale hlavně mnoho dobré vůle, iniciativy a ochoty ke spolupráci od každého, komu záleží na pozitivním vývoji UP, na jejím směřování k evropské integraci kontinuálně, bez podstatnějších výkyvů, i za stavu finanční tísně, který čeká vysoké školy v příštím roce.

Prof. M. Hejtmánek

Vyhráli jsme, nejsme však vítězové

Nazval jsem tento příspěvek aforismem maďarského spisovatele Petera Esterházyho, neboť odpovídá nespécifikovanému zklamání zachvativšímu deset let po „sametu“ podstatnou část české, moravské i slezské populace. Zklamání je vždy reakcí na nesplněná očekávání, a těch bylo během deseti let „poté“ víc než dost.

V rané „postplyšákové“ fázi naše očekávání ještě rezonovala tóny národní hymny, Hutkovy Náměště a z cinkajícími klíči. A tak jsme se opravdu domnívali, že z blba bude génius, gauzer se přemění v dobráka a obyčejný človíček vyřeší nepravosti tohoto světa. Ztráta těchto iluzí ani nezabolela a už jsme adorovali další modlu – tentokrát trh přeměňující naši postkomunistickou zemi v kapitalistického tygra prostého jakýchkoli přivlastků. Tentokrát jsme neztratili jen iluze – část našich spoluobčanů také zaměstnání, úspory, kuponové akcie a hlavně přesvědčení, že otevřená parlamentní demokracie je to pravé, v čem chtějí žít.

Kde se tedy stala chyba? Na počátku našich přeměn opět hypertrofovala ideologie, která vulgárně zjednodušila a zploštila neobyčejně složitou problematiku společenské transformace. Nositelům této ideologie – politikům stranám vládnoucím v letech 1992–1997 – se zase až tak divit nemůžeme. Ty totiž užívaly ideologii jako mocenský instrument do té míry, jak jim to společnost, resp. její kontrolní skupiny a mechanismy dovolí. A tady jsme zklamali, odvažují si tvrdit, všichni. Úplně „vybouchli“ novináři. Z „hlídáčího psa demokracie“ se stal sbor věrných fámulů hýkající nadšením při každém, byť sebestomnějším výroku či činu exekutivního politika. Zklamaly odbory i opoziční politické strany. V tomto století se už poněkolkáté konformně „zařadili“ intelektuálové, kteří v rámci „jednotné“ podpory ideologicky pojaté transformace odhodili to, co dělá intelektuála intelektuálem – tedy permanentní nadhled a skepsi.

Foto -tj-

Hluboká hospodářská a politická krize doprovázená narůstající krizí důvěry v demokratické principy správy věcí veřejných určitě nikoho nemůže plnit optimismem. Když se ale podíváme na statistiky hodnotící z nejrůznějších pohledů postkomunistické země, pak s překvapením zjistíme, že si společně se Slovinskem vedeme stále ještě nejlépe – a to i přes čtyřicet let devastující bolševické vlády, přes učebnicové experimenty Velkého Profesirissima i hasičský sbor sociálně demokratických pantátů ulévající požár způsobem, jímž Swiftův světoběžník Gulliver uhasil požár královského paláce Liliputánů. Hodnoty vytvořejí občané této země, nikoli soáříci se sbory politických „bafuňářů“ – v této pravdě lze najít naději i optimismus pro budoucnost.

PhDr. P. Urbášek

Foto archiv UP